

Ivan Zhyliuk, Postgraduate Student

Lutsk National Technical University

Lutsk, Ukraine

DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-650-8-26>

CONCEPTUAL MODEL OF THE FINANCIAL MECHANISM FOR RESTORING THE COMPETITIVENESS OF UKRAINE'S REGIONS

КОНЦЕПТУАЛЬНА МОДЕЛЬ ФІНАНСОВОГО МЕХАНІЗМУ ВІДНОВЛЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ

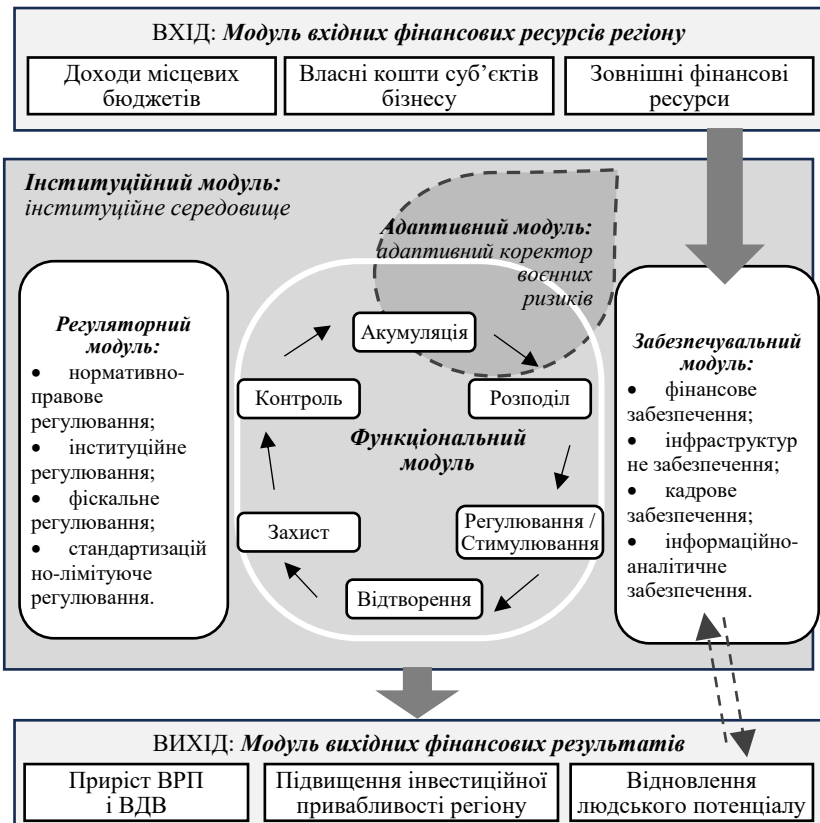
Фінансовий механізм відновлення конкурентоспроможності регіону є складною динамічною системою логічно взаємопов'язаних і узгоджених фінансових методів, важелів й інструментів, визначених і поєднаних із регуляторно-забезпечувальними елементами такого механізму, що сукупно спрямовані на достатнє формування, оптимальний розподіл і ефективне використання фінансових ресурсів регіону для створення його стійких конкурентних переваг, відбудови інфраструктури, забезпечення належного рівня життя населення.

У спрощеному вигляді концептуальна модель фінансового механізму відновлення конкурентоспроможності регіону є системою, на «вході» якої фінансові ресурси, що на «виході» перетворюються у конкурентні переваги. Наочне відображення авторської концепції фінансового механізму відновлення конкурентоспроможності регіону представлено на рисунку 1. Вважаємо, такий механізм формується із таких 5-ти модулів:

1) модуль вхідних фінансових ресурсів регіону, представлений доходами місцевих бюджетів, власними коштами суб'єктів бізнесу та зовнішніми фінансовими ресурсами;

2) інституційний модуль як інституційне середовище, у якому детермінуються забезпечувальні компоненти відповідного механізму (фінансове, інфраструктурне, кадрове та інформаційно-аналітичне забезпечення) та регуляторні (нормативно-правове,

інституційне, фіскальне та стандартизаційно-лімітуюче регулювання) й відбувається рух фінансових ресурсів від їх формування до використання й управління такими ресурсами. Регуляторні компоненти формують середовище довіри, адже без сприятливого й довірливого середовища з прозорими правилами, донори не виділятимуть свої фінансові ресурси. Забезпечувальні компоненти функціонують задля належного фінансового забезпечення регіону. Інституційна детермінація дозволяє ідентифікувати «вузькі місця» у відповідному фінансовому механізмі. Нераціональне інституційне середовище спричиняє втрату фінансових ресурсів регіону;

Рис. 1. Концептуальна модель фінансового механізму відновлення конкурентоспроможності регіону в воєнний та повоєнний періоди

Джерело: розроблено автором

3) функціональний модуль, у якому послідовно реалізуються усі функціональні процеси й функції відповідного механізму від акумуляційної до розподільчої, контрольної і резильєнтної та при цьому відбувається трансформація фінансових ресурсів регіону – їх перетворення у реальні активи та нематеріальний актив – інституційну довіру, що є визначальним чинником конкурентоспроможності регіону, вагомість якого ще більше зростає в умовах воєнного і повоєнного періодів;

4) адаптивний модуль, представлений адаптивним коректором воєнних ризиків, який базується на циклічній взаємодії забезпечувальної і регуляторної компонент та як динамічний регулятор коригує і уможливорює модифікацію інтенсивності реалізації функцій відповідного механізму, передусім захисної і відтворювальної, у відповідності до безпекової ситуації, безпекового статусу регіону (прифронтовий, деокупований, тилловий тощо), рівня його руйнувань і фактичного потенціалу. Такий модуль дозволяє забезпечити диференційований підхід до фінансового забезпечення відновлення конкурентоспроможності регіонів України із урахуванням факторів їх безпекової ситуації та потенціалу. Більше того, такий модуль дозволяє перейти від дотаційної моделі регіону до моделі самодостатньої конкурентоспроможності;

5) трансмісійний модуль, або модуль вихідних фінансових результатів і показників конкурентоспроможності регіону, серед яких відновлення людського потенціалу, приріст ВРП, приріст ВДВ, активізація інвестиційної активності і підвищення інвестиційного рейтингу регіону. У даному модулі прослідковується рекурсивний (зворотний) зв'язок – із підвищенням рівня інвестиційної привабливості регіону, у наступному циклі відновлення його конкурентоспроможності більш доступними для нього стають фінансові ресурси, зокрема, підвищуються можливості залучення додаткових приватних і міжнародних фінансових ресурсів, а тому процес акумуляції таких ресурсів полегшується.

Відповідно представлена концептуальна модель фінансового механізму відновлення конкурентоспроможності регіону характеризується такими ключовими характеристиками:

1) адаптивністю, що забезпечується через впроваджений «адаптивний коректор воєнних ризиків», який змінює пріоритетність функцій відповідного механізму адаптуючись під безпековий статус регіону;

2) інституційною детермінованістю, що забезпечується через наявність забезпечувальних і регуляторних компонент відповідного механізму та можливості диверсифікації їх впливу на процеси відновлення конкурентоспроможності регіону і встановлення «вузьких місць»;

3) циклічністю і зворотними зв'язками, що пояснюються механізмом рекурсивного впливу модуля вихідних фінансових результатів відновлення конкурентоспроможності регіону на модуль вхідних фінансових ресурсів;

4) прозорістю, що забезпечується через інтеграцію цифрового контролю і використання цифрових інструментів для моніторингу й контролю процесів відновлення конкурентоспроможності регіону за участю фінансових ресурсів і передусім розподільчих процесів, адже вони є критичними чинниками конкуренції окремих регіонів держави за державні й міжнародні фінансові ресурси.

Розроблена концептуальна модель фінансового механізму відновлення конкурентоспроможності регіону відображає архітектоніку фінансового впливу на його конкурентоспроможність і розвиток через призму системно-структурного підходу. Застосування системного підходу розширює функціональність моделі і уможлиблює перехід від лінійної моделі бюджетного фінансування до багатофакторної і багаторівневої моделі фінансового механізму, кожна функція якого є керованим параметром у системі відновлення конкурентоспроможності регіону.

Запропонована модель фінансового механізму відновлення конкурентоспроможності регіону відзначається практичною значимістю:

– *по-перше*, дозволяє чітко виявити й ідентифікувати проблемні моменти і, зокрема, встановити чому інвестиції не надходять у регіон – чи це проблема у системі забезпечувальних компонент (наприклад, немає доріг, електрики) чи у системі регуляторних компонент (наприклад, через високу корупцію, відсутність стимулів і гарантій, незрозумілі правила);

– *по-друге*, дозволяє легко адаптуватись, трансформуватись і змінити фокус в умовах різних безпекових ситуацій. Так, у воєнний час система регуляторних компонент стає домінуючою і більш жорсткою, коли відбувається централізація рішень і обмеження витратків. У повоєнний період акценти зміщуються на систему

забезпечувальних компонент задля достатнього фінансового забезпечення відбудови й відновлення регіону;

– *по-третє*, дозволяє підвищити ефективність управління через диференціацію методів впливу. Система забезпечувальних компонент змінюється через зміни у результаті переговорів з інвесторами, донорами, суб'єктами господарювання, банківським сектором, а система регуляторних компонент змінюється зі зміною законодавства, прийнятих рішень регіональних органів влади й місцевих рад.